

ДИРЕКТИВА 2008/52/ЕЗ НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТОТ

од 21 мај 2008 година

во врска со одредени аспекти на медијација во граѓански и трговски прашања

ЕВРОПСКОТ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТОТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА,

имајќи го предвид Договорот за основање на Европската заедница, а особено член 61(в) и втората алинеја од член 67(5) од истиот,

имајќи го предвид предлогот на Комисијата,

имајќи го предвид мислењето на Европскиот економско-социјален комитет⁽¹⁾,

постапувајќи во согласност со постапката утврдена во член 251 од Договорот⁽²⁾,

со оглед на тоа што:

- (1) Заедницата си постави за цел да одржи и развие област на слобода, безбедност и правда, каде што слободното движење на лица е гарантирано. За таа цел Заедницата, меѓу другото, мора да донесе мерки во полето на судска соработка по граѓански прашања што се потребни за правилно функционирање на внатрешниот пазар.
- (2) Начелото на пристап до правда е фундаментално и со цел да се олесни пристапот до правда, Европскиот совет на состанокот во Тампере на 15^{ти} и 16^{ти} октомври 1999 година повика земјите-членки да создадат алтернативни вонсудски постапки.
- (3) Во мај 2000 година Советот донесе Заклучоци за алтернативни методи на решавање на спорови во областа на граѓанско и трговско право, во кои стои дека основањето на основните начела во оваа област претставува суштински чекор кон овозможување на соодветен развој и функционирање на вонсудски постапки за решавање на спорови по граѓански и трговски прашања така што ќе се поедностави и подобри пристапот до правдата.
- (4) Во април 2002 година Комисијата ја претстави Зелената книга за алтернативно решавање на спорови во граѓанско и трговско право, земајќи ја предвид актуелната состојба која ги опфаќа методите за алтернативно решавање на спорови во Европската Унија и започнувајќи широки консултации со земјите-членки и заинтересираните страни за можните мерки за промовирање на користењето медијација.

¹ Сл. весник С 286, 17.11.2005 година, стр. 1.

² Мислење на Европскиот парламент од 29 март 2007 година (Сл. весник С 27 Е, 31.1.2008 година, стр. 129). Заеднички став на Советот од 28 февруари 2008 година (сè уште необјавен во Службен весник) и Став на Европскиот парламент од 23 април 2008 година (сè уште необјавен во Службен весник)

- (5) Целта за обезбедување на подобар пристап до правда, како дел од политиката на Европската Унија за основање на област на слобода, безбедност и правда, треба да опфати пристап до методи на судско и вонсудско решавање на спорови. Оваа директива треба да придонесе за правилното функционирање на внатрешниот пазар, особено бидејќи ја засега расположливоста на медијаторски услуги.
- (6) Медијацијата може да овозможи финансиски исплатливо и вонсудско решавање на спорови по граѓански и трговски прашања преку процес прилагоден на потребите на страните. Поверојатно е дека спогодбите што произлегуваат од медијација ќе се спроведуваат на доброволна основа и ќе резултираат со пријателска и одржлива врска меѓу странките. Овие придобивки се уште поистакнати во ситуации каде постојат прекугранични елементи.
- (7) Со цел понатамошно унапредување на употребата на медијација како и гаранција дека страните што прибегнуваат кон медијација може да се потпрат на предвидлива правна рамка, потребно е да се воведат рамковно законодавство кое конкретно ќе се осврне на клучните аспекти од граѓанската постапка.
- (8) Одредбите од оваа директива треба да се однесуваат само за медијација во прекугранични спорови, но не треба да ги спречи земјите-членки да ги применат таквите одредби и на внатрешни постапки на медијација.
- (9) Оваа директива не треба на никаков начин да ја спречи употребата на модерните комуникациски технологии во процесот на медијација.
- (10) Оваа директива треба да се однесува на постапки каде две или повеќе страни во меѓуграничен спор се обидуваат самите, на доброволна основа, да постигнат пријателска спогодба за решавање на спорот со помош на медијатор. Таа треба да се применува за граѓански и трговски прашања. Сепак, не треба да се применува на права и обврски за кои страните немаат слобода самостојно да одлучат според важечкиот применлив закон. Таквите права и обврски се особено чести во семејното и трудовото право.
- (11) Оваа директива не треба да се применува во пред-договорни преговори или постапки од судска природа како одредени судски шеми за порамнување, постапки за жалби на потрошувачи, арбитража и процена на експерти или на процеси водени од лица или органи што издаваат формална препорака, без оглед дали таа ќе биде правно обврзувачка во однос на решавањето на спорот.
- (12) Оваа директива треба да се применува на случаи каде судот ги упатува страните на медијација или каде националното законодавство пропишува медијација. Освен тоа, доколку еден судија може да дејствува како медијатор според националното право, оваа директива исто така треба да се применува во случаи на медијација спроведена од судија кој не е одговорен за судска постапка поврзана со материјата или материите во прашање. Оваа директива меѓутоа не треба да се применува при обиди од страна на надлежниот суд или судија да го реши спорот во рамките на судска постапка за истиот, или во случај кога надлежниот суд или судија бара помош или совет од стручно лице.

- (13) Медијацијата утврдена во оваа директива треба да претставува доброволен процес во смисла на тоа дека страните сами се одговорни за процесот и може да го организираат онака како што сакаат, и да го завршат во секое време. Сепак, според националното право, судовите треба да бидат во можност да утврдат рокови за процесот на медијација. Освен тоа, судовите треба да можат да им предпочат на страните за можноста за медијација секогаш кога тоа е соодветно.
- (14) Ништо во оваа директива не треба да биде во спротивност со националното законодавство кое обезбедува дека медијацијата е задолжителна или подлежи на поттик или санкции доколку таквото законодавство не ги спречува страните да го остварат правото на пристап до судскиот систем. Освен тоа, содржината на оваа директива не треба на никаков начин да влијае врз постојните саморегулирачки системи за медијација сè додека тие се занимаваат со аспекти што не се опфатени со оваа директива.
- (15) Со цел да обезбеди правна сигурност, оваа директива треба да укаже на тоа кој датум треба да биде релевантен за утврдување на тоа дали одреден спор кој страните се обидуваат да го решат со медијација е меѓуграничен. Во отсуство на писмен договор, се смета дека страните се согласуваат на медијација во моментот на преземање на конкретна акција за започнување на постапката за медијација.
- (16) За да ја обезбедат потребната заемна доверба во однос на доверливост, ефект на ограничување и периоди на пропишување, како и признавање и спроведување на спогодби што произлегуваат од медијацијата, земјите-членки треба да поттикнат обука на медијатори, на начин кој тие го сметаат за соодветен, како и воведувањето на механизми за ефективна контрола на квалитет при спроведување на медијацијата.
- (17) Земјите-членки треба да дефинираат такви механизми, што може да вклучат прибегнување кон пазарни решенија, и не треба да бидат обврзани да обезбедат финансирање во врска со тоа. Механизмите треба да имаат за цел да ја зачуваат флексибилноста на процесот на медијација и самостојноста на страните и да гарантираат дека медијацијата се спроведува на ефективен, непристрасен и компетентен начин. Медијаторите треба да бидат свесни за постоењето на Европски кодекс на однесување на медијатори што треба да биде достапен и за јавноста на интернет.
- (18) Во полето на заштита на потрошувачи, Комисијата донесе Препорака ⁽¹⁾ за основање на критериуми за минимум квалитет кои вонсудските органи вклучени во спогодбено решавање на спорови меѓу потрошувачи треба да им ги понудат на корисниците. Сите медијатори или организации што спаѓаат во рамките на опсегот на оваа препорака треба да бидат поттикнувани да ги почитуваат нејзините начела. Со цел да го олесни ширењето на информации во врска со таквите органи, Комисијата треба да основа база на податоци на вонсудски системи за кои земјите-членки сметаат дека ги

¹ Препорака на Комисијата 2001/310/ЕЗ од 4 април 2001 година за начелата за вонсудски органи вклучени во спогодбено решение на спорови меѓу потрошувачи (Сл. весник L 109, 19.4.2001 година, стр. 56).

почитуваат начелата на таа препорака.

- (19) Медијацијата не треба да се смета за полоша алтернатива на судската постапка во смисла на тоа дека почитувањето на спогодбите што произлегуваат од медијацијата би зависеле од добрата волја на страните. Според тоа, земјите-членки треба да обезбедат страните на пишаната спогодба што произлегува од медијацијата да можат да ја спроведат нејзината содржина. Една земја-членка може да одбие да примени спогодба само доколку нејзината содржина е против правото на таа земја, вклучително и според приватното меѓународно право, или доколку правото во таа земја не опфаќа спроведливост на содржината на конкретната спогодба. Ова може да биде случај доколку обврската утврдена во спогодбата не може да се спроведе како резултат на природата на истата.
- (20) Содржината на спогодба што произлегува од медијација која е спроведена во дадена земја-членка треба да биде признаена и да се смета за спроведлива во другите земји-членки во согласност со важечкото право на Заедницата или националното право. Ова може да биде, на пример, врз основа на Регулатива (ЕЗ) бр. 44/2001 на Советот од 22 декември 2000 година во врска со надлежност, признавање и спроведување на пресуди по граѓански и трговски прашања ⁽¹⁾ или Регулатива (ЕЗ) бр. 2201/2003 на Советот од 27 ноември 2003 година за надлежност, признавање и спроведување на пресуди по брачни прашања и родителска одговорност ⁽²⁾.
- (21) Регулатива (ЕЗ) бр. 2201/2003 посебно утврдува дека, со цел да бидат спроведливи во друга земја-членка, спогодбите меѓу страните мора да бидат спроведливи во земјата-членка во која се склучиле. Според тоа, доколку содржината на една спогодба што произлегува од медијација во спор од семејното право не е спроведлива во земјата-членка каде се склучила спогодбата и каде е поднесено барање на спроведливост, оваа директива не треба да ги охрабри страните да пристапат кон избегнување на законите на таа земја-членка со тоа што ќе ја спроведат спогодбата во друга земја-членка.
- (22) Оваа директива не треба да влијае врз прописите во земјите-членки во однос на спроведување на спогодби што произлегуваат од медијација.
- (23) Доверливоста е важна во процесот на медијација, па според тоа оваа директива треба да обезбеди минимален степен на споредливост на прописи од граѓанска постапка во однос на тоа како да се заштити доверливоста на медијацијата во сите понатамошни граѓански и трговски судски постапки или арбитража.
- (24) Со цел да ги охрабрат страните да користат медијација, земјите-членки треба да обезбедат дека нивните прописи за периоди на ограничување и пропишување не ги спречуваат странките од одење на суд или арбитража доколку обидот за медијација пропадне. Земјите-членки треба да гарантираат дека овој резултат ќе се постигне иако оваа директива не ги усогласува националните прописи за периоди на ограничување и

¹ Сл. весник L 12, 16.1.2001 година, стр. 1. Регулатива последен пат изменета со Регулатива (ЕЗ) бр. 1791/2006 (Сл. весник L 363, 20.12.2006 година, стр. 1).

² Сл. весник L 338, 23.12.2003 година, стр. 1. Регулатива како што е последен пат изменета со Регулатива (ЕЗ) бр. 2116/2004 (Сл. весник L 367, 14.12.2004 година, стр. 1).

пропишување. Во однос на одредбите за периоди на ограничување и спроведување во меѓународните спогодби како што се применети во земјите-членки, на пример во правото од областа на транспорт, оваа директива не треба да има влијание врз нив.

- (25) Земјите-членки треба го поттикнат обезбедувањето на информации за јавноста за тоа како да стапат во контакт со медијатори и организации што обезбедуваат такви услуги. Тие, исто така, треба да ги поттикнуваат правните застапници да ги информираат своите клиенти за можноста за медијација.
- (26) Во согласност со точка 34 од Меѓуинституционалната спогодба за подобро изготвување на закони ⁽¹⁾, земјите-членки се поттикнуваат да подготват за себе и во интерес на Заедницата, табели што ќе ја прикажат, колку што е можно подобро, поврзаноста меѓу оваа директива и мерките за транспонирање, и истите да ги објават.
- (27) Оваа директива има за цел да ги подобри фундаменталните права и ги зема предвид начелата, одобрени официјално особено од Повелбата на фундаментални права на Европската Унија.
- (28) Бидејќи целта на оваа директива не може да биде целосно постигната од страна на земјите-членки, и може, заради низа ефекти или влијанија од дејствието, подобро да се постигне на ниво на Заедница, Заедницата може да донесе мерки во согласност со начелото на супсидијарност како што е утврдено во член 5 од Договорот. Во согласност со начелото на пропорционалност, како што е одредено во тој член, оваа директива не ги надминува границите на она што е потребно за постигнување на таа цел.
- (29) Во согласност со член 3 од Протоколот за ставот на Обединетото Кралство и Ирска, во прилог кон Договорот за Европската Унија и кон Договорот за основање на Европската Заедница, Обединетото Кралство и Ирска ја истакнаа желбата за учество во донесувањето и примената на оваа директива.
- (30) Во согласност со член 1 и 2 од Протоколот за ставот на Данска, во прилог кон Договорот за Европската Унија и кон Договорот за основање на Европската Заедница, Данска не зема учество во донесувањето на оваа директива и не е обврзана ниту е предмет на нејзина примена,

ЈА ДОНЕСОА ОВАА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Цел и опсег

1. Целта на оваа директива е да го олесни пристапот до алтернативно решавање на спорови и да го промовира спогодбеното решавање на спорови преку поттикнување на употребата на медијација и преку гарантирање на балансирана врска меѓу медијацијата и судската постапка.

¹ Сл. весник С 321, 31.12.2003 година, стр. 1.

2. Оваа директива се применува, во прекугранични спорови, за граѓански и трговски прашања освен во однос на правата и обврските што не се на располагање на страните според важечките применливи закони. Конкретно, нема да опфати прашања од областа на приходи, царина или административни прашања или за одговорноста на Државата за дејствија и превиди во спроведувањето на државната власт (*acta iure imperii*).

3. Во оваа директива, поимот „земја-членка“ значи земји-членки со исклучок на Данска.

Член 2

Прекугранични спорови

1. За целите на оваа директива, прекуграничен спор е спор каде најмалку една од страните е со седиште или живеалиште во земја-членка која е различна од земјата-членка на другата страна, на датумот на кој:

(а) страните се согласуваат да користат медијација по настанат спор;

(б) медијацијата е наредена од страна на судот;

(в) обврската да се користи медијација произлегува од националните закони; или

(г) за целите на член 5, се доставува покана до страните.

2. И покрај став 1, за целите на член 7 и 8, прекуграничен спор, исто така, е и оној спор во кој судската постапка или арбитража по медијација меѓу страните отпочнуваат во земја-членка која не е онаа во која живеат или престојуваат страните на датумот наведен во став 1(а), (б) или (в).

3. За целите на став 1 и 2, живеалиштето се одредува во согласност со член 59 и 60 од Регулатива (ЕЗ) бр. 44/2001.

Член 3

Дефиниции

За целите на оваа директива, се применуваат следните дефиниции:

(а) „медијација“ е структуриран процес, без оглед како е именуван, каде две или повеќе страни во спор се обидуваат самите на доброволна основа да постигнат пријателска спогодба за спорот со помош на медијатор. Овој процес може да биде започнат од страните или предложен или наратан од страна на суд или пропишан со закон на одредена земја-членка.

Тој опфаќа медијација водена од судија кој не е одговорен за никаква судска постапка во однос на конкретниот спор. Овој процес ги исклучува обидите од страна на судот или судијата за решавање на спорот во текот на судската постапка во врска со конкретниот спор.

(б) „медијатор“ е секое трето лице кое е ангажирано да спроведе медијација на

ефективен, непристрасен и компетентен начин, без оглед на називот или професијата на тоа трето лице во конкретната земјата-членка или на начинот на кој тоа лице е назначено или задолжено да ја спроведе медијацијата.

Член 4

Обезбедување на квалитетот на медијација

1. Земјите-членки го поттикнуваат, на начин што го сметаат за соодветен, развојот на или придржувањето до кодексот на однесување на медијаторите и организациите што овозможуваат вакви услуги, како и други механизми на ефективна контрола во однос на обезбедувањето на медијаторски услуги.
2. Земјите-членки ја охрабруваат првичната и понатамошната обука на медијатори со цел да обезбедат дека медијацијата се спроведува на ефективен, непристрасен и компетентен начин во однос на страните.

Член 5

Прибегнување кон медијација

1. Судот пред кој се одвиваат дејствијата може, кога тоа е соодветно и имајќи ги предвид сите околности на случајот, да ги повика страните да користат медијација со цел да ги решат спорот. Судот може, исто така, да ги повика страните да присуствуваат на информативен состанок за употребата на медијација доколку такви состаноци се одржуваат и се лесно достапни.
2. Оваа директива не е во спротивност со националното законодавство според кое медијацијата е задолжителна или подлежи на поттик или санкции, пред или по почетокот на судската постапка, доколку таквото законодавство не ги спречува страните да го остварат правото на пристап до судскиот систем.

Член 6

Примена на спогодби што произлегуваат од медијација

1. Земјите-членки гарантираат дека за страните е можно, или за една од нив со директна согласност од другата, да побара примена на содржината на писмената спогодба што произлегува од медијацијата. Содржината на една таква спогодба се применува, освен во случај кога, во конкретниот пример, или содржината на таа спогодба е во спротивност со законот на земјата-членка каде се извршило барањето, или законот на таа земја-членка не опфаќа нејзина спроведливост.
2. Содржината на спогодбата може да се примени од страна на суд или друг надлежен орган во пресуда или договор или со автентичен инструмент во согласност со законите на земјата-членка каде е поднесено барањето.
3. Земјите-членки ја известуваат Комисијата за судовите или другите органи надлежни да примаат барања во согласност со став 1 и 2.
4. Ништо од овој член нема да влијае врз правилата применливи при признавањето и примената во друга земја-членка на спогодбата што се применува

во согласност со став 1.

Член 7

Доверливост на медијацијата

1. Со оглед на тоа што медијацијата има за цел да се одржи на начин на кој ќе се почитува доверливоста, земјите-членки гарантираат дека, освен ако страните не се договорат поинаку, ниту медијаторите ниту оние вклучени во администрацијата на процесот на медијација нема да бидат присилени да откриваат докази во граѓански и трговски судски постапки или арбитража во однос на информации што произлегуваат од или во врска со процесот на медијација, освен:

- (а) кога ова е потребно од причини примарни за јавната политика на засегнатата земја-членка, особено кога е побарано за да се обезбеди заштита на најдобрите интереси на децата или поради заштита од повреда на физичкиот или психолошкиот интегритет на лицето; или
- (б) кога е потребно обелоденување на содржината на спогодбата што произлегува од медијација со цел да се примени или спроведе истата.

2. Ништо од став 1 не ги спречува земјите-членки од донесување на построги мерки за заштита на доверливоста на медијацијата.

Член 8

Ефект од медијацијата врз периодите на ограничување и пропишување

1. Земјите-членки обезбедуваат дека страните кои одбираат медијација во обид да решат спор не се спречени да започнат судски процес или арбитража во однос на тој спор до истекот на периодите за ограничување или пропишување за време на процесот на медијација.

2. Став 1 не е во спротивност со одредбите за периодите на ограничување или пропишување во меѓународни договори чии страни се земјите-членки.

Член 9

Информации за општата јавност

Земјите-членки ја поттикнуваат, на начин за кој сметаат дека е соодветен, достапноста до општата јавност, особено преку интернет, на информациите за тоа како да се стапи во контакт со медијатори и организации што овозможуваат такви услуги.

Член 10

Информации за надлежни судови и органи

Комисијата на соодветен начин објавува информации за надлежни судови или органи доставени од страна на земјите-членки во согласност со член 6(3).

Член 11

Преглед

Најдоцна до 21 мај 2016 година, Комисијата до Европскиот парламент, Советот и Европскиот економско-социјален комитет поднесува извештај за примената на оваа директива. Извештајот го зема предвид развојот на медијацијата низ Европската Унија и влијанието на оваа директива во земјите-членки. Доколку е потребно, со извештајот се поднесуваат и предлози за прилагодување на оваа директива.

Член 12

Транспонирање

1. Земјите-членки ги донесуваат законите, прописите и другите административни одредби неопходни за усогласување со оваа директива пред 21 мај 2011 година, со исклучок на член 10, за кој датумот на усогласување е најдоцна до 21 ноември 2010 година. Тие веднаш ја известуваат Комисијата за тоа.

Кога земјите-членки ги донесуваат тие одредби, тие содржат упатување кон оваа директива или се придружени со такво упатување при нивното официјално објавување. Методите на таквото упатување се утврдуваат од страна на земјите-членки.

2. Земјите-членки го доставуваат до Комисијата текстот на главните одредби од националното законодавство што го донесуваат во областа регулирана со оваа директива.

Член 13

Влегување во сила

Оваа директива влегува во сила на дваесеттиот ден од денот на нејзиното објавување во *Службениот весник на Европската Унија*.

Член 14

Адресати

Оваа директива се однесува на земјите-членки.

Стразбур, 21 мај 2008 година.

За Европскиот парламент

Претседател

Х. –Г. ПОТЕРИНГ

За Советот

Претседател

Ј. ЛЕНАРЧИЧ